

4)

SCRIPTVM

CONTRA PRIMATVM PAPAE,
ante annos 100. compositum.

Item, Matthiæ Flacij Illyrici de
eadem materia.

Apoca. 18.

Cecidit, cecidit Babylon magna.
Quia de uino iræ scortationis eius bibe-
runt omnes gentes. Et reges terræ cum
illa scortati sunt, & mercatores terræ de
uirtute deliciarū eius diuites facti sunt.
Et audiui uocem de cælo dicentem.
Exite de illa Populus meus, ne partici-
pes sitis delictorū eius, & de plagis eius
non accipiatis. Quoniam peruenerunt
peccata eius usq; ad cælum & recorda-
tus est Deus iniquitatam eius. Reddite
ei, sicut ipsa reddidit uobis.

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
LONDON

THE MUSEUM OF NATURAL HISTORY
LONDON

THE MUSEUM OF NATURAL HISTORY
LONDON

ILLVSTRIS

SIMO PRINCIPI, MAGNIFICO Domino Petro Petrovitch, petuo comiti Themessvariensi, inferiorum partium regni Hungariæ locumtendenti, suo Domino clementissimo S. Matth. Fla. Illyricus,

MAGNIFICE DOMINE & Princeps illustrissime, audiui tuam pietatem ac erga ueram religionem studium & beneficentiam plurimū prædicari, eoq; te paulo liberius, quanquam ignotus, cum hoc nostro Theologico leuidensiq; munusculo adire ac salutare ausus sum.

Est sane per exiguum, si uel operis magnitudinem, uel etiā huiusmodi rerum hoc tempore summam copiam *spedes*. Maximū uero est, si uel auctoris, qui nobis harum rerum largam nunc copiam suppeditat uoluntatem iudiciumq; respicias, uel etiam fructum, qui inde prouenit, consideres.

Nam sicut deus, cum uehementis-

sime irascitur ac minatur, non aliam
perinde duram plagam minatur, infli-
gitque quam famem ac sitim uerbi Dei
Amos 8. secundæ Thessa. 2. Danie. 11. Ita
rursus cum summum fauorem indicare
uult, pollicetur se daturum legem suam
in corda nostra, effusurum spiritum su-
per Ecclesiam, ita ut etiã minimi pro-
phetent & uisiones uideant, & perinde
cognitio Dei omnia opleat, sicut ma-
re terras contegit. Cum igitur hæc, quæ
ad religionis nostræ illustrationem faci-
unt, ex summa optimaque Dei uoluntate
nobis donentur, gratissima ea mente,
tanquã e benignissima diuitis Dei ma-
nu, suscipere deberemus, quantũuis im-
pius mundus tales res tanquam uilissi-
mas, non dissimilis sane AEsopico illi
gallo, contemnat conculcetque.

lam quid dicam de multis immen-
sisque bonis, quæ nobis ex huiusmodi pijs
scriptis proueniunt? Scio quidem impi-
os, pro eorũ Patris perfricta fronte om-
nes calamitates mundi huius misero
Christo eiusque Euangelio tribuere. Ach-
ab non dubitat grauisimum hoc crimẽ
impingere Eliæ, quod turbet Israelem,
cum

cum uerius Propheta Idolatram tyran-
num eiusq; sacrificulos redarguat, ip-
sorum Idolatrias malorum omniū cau-
sam præbere.

Sic & impij sacerdotes ac pontifices
non uerebantur Christum & Apostolos
seditionis, perturbationis totius gentis
ac deniq; & impietatis accusare. Sic &
Romani postea omniū calamitatū cau-
sas Christianismo impudēter tribuebāt.

Sic & nostri Papistæ nihil non cri-
minum contra suam conscientiam in
innocentem salutaremq; Euangelij uo-
cem blasphemæ congerunt. Audent ca-
lamitates orientalium Europæ partium
prædicationi Euangelij tribuere: Cum
illæ & inceperint, & pleræq; acciderint
ante instauratam Euangelij doctrinam.
Audent nunc ciuilia Germaniæ bella ei-
dē causæ obijcere, cum sciant Euange-
licos iam annos 30. hoc bellum sup-
pliciter deprecatos esse, politicāq; obedi-
entiā semper & pollicitos esse & præstitisse.

Quale autē obsecro est hoc, quod iam
dicā Diaboli comētū. Iamdiu flagitarūt
nræ Ecclesiæ sincerā religionis causaq;
nræ cognitionē & liberū cōciliū, toties id

monarchæ & omnium ordinum aduer-
sarij tam serio polliciti sunt: Toties
etiam id parturiuerunt, neq; tamen un-
quam dare ausi sunt. Quæ obsecro est
causa: nulla sane alia esse potest, nisi
quod mendacium fugit lucem, tanquã
mortem. Tandem uero aliquando quen-
dam furum manipulum congregarunt,
qui quam synceri fuerint, quamq; libe-
rum concilium exhibuerint aut nobis
præstituri fuerint, uel eo unico facile in-
dicarunt, quod ne ipsis quidem summis
monarchis suum ius seruarint. Sed hoc
nondum satis fuit, tales scilicet iudices
supra religionis causam & tam multas
Ecclesias constituisse, qui & accusatores
& iudices essent, nisi etiam eodem tem-
pore arma contra nos suscepissent, atq;
ita armis inde absterritos ἐρήμην, ut græ-
cum prouerbum habet, causam oppri-
merent.

Tandem, cum ne sic quidem scele-
ratus impiorũ conatus succederet, (im-
misso enim Deus uertiginis spiritu in
medio opere ut, Psal. 58. impijs mina-
tur, scelerata eorũ consilia disturbauit)
falsi quidem, sed tamen non defatigati
nouas

nouas fraudes cōmenti sunt, cum enim uiderēt suam causam adeo malā esse, ut ne per iniquum quidem causæ nostræ concilium, id quod uolunt, efficere possint, manifesto dolo & ui agendum sibi purant. Quare congregatis tribus aut quatuor impostoribus, conciliatisq; sibi aliquot ludis, consarcinant centonem quedam, ueluti ex flosculis impietatum Antichristi: Eum iubent Interim, donec dent liberum concilium (quod nunquā fiet) ab omnibus pro sancto & inuiolato haberi obseruariq;. Id facere reuertes ferro ac igni furiose persequuntur.

Hinc mihi quisq; sanæ mentis homo iudicet, tum quam uera religio Papistica sit, quæ tantopere lucem & liberam cognitionem refugit. tum etiam quali spiritu Papistæ agantur. qui contra omnia iura humana ac diuina, contraq; propria promissa, tam multas Ecclesias earumq; religionem, nondum facta legitima cognitione, condemnant, & fraude plus quam Neroniana crudelitareq; extinguere conantur.

Si Tartari & Scytæ de Christianis ac Euangelio Iesu Christi deliberarent, uix

furius Christianissimis & Catholicis-
simis istis Tyrannis agerent. Quin &
hoc uidemus, quod, sicut olim Ethnici
Idolatræ longe minus atrociter Christi-
anos persecuti sunt, quam Iudæi gens
sancta imprimisq; eorum pontifices &
sacerdotes. Sic & hoc tempore uerum
Iesu Christi Euangelium magis locum
habet apud ipsos Turcas, quam apud
multos principes (ut sane uocantur)
Christianos, omnium autem minime
id ferre potest sanctissimus iste castis-
simusq; cœtus spiritualium, Monacho-
rū, canonicorum, Episcoporum & Car-
dinalium cum suo capite Antichristo.
Ita Christus iam quoq; in sua uenit & sui
eum longe minus quam alieni recipiunt.

Sed quid ego tam prolixè apud tuam
M. mendacia crudelitatemq; impiorum,
quibus Ecclesiam semper uexarunt &
hodierna die uexant, cōmemoro? cum
& nota sint omnibus, & probe constet,
Sathanam istas suas eximias uirtutes
contra Euangelium ac Pios sine inter-
missione per filios suos, usq; ad extre-
mum iudicium exercitaturum esse?

Quamquam igitur impij non desinant
saluta

salutarem Euangelij uocem odiosissimis, falsissimisq; criminationibus deformare: Tramen profecto notissimum est eam immensa beneficia humano generi præstare. Nam præterquam, quod abolitis Spiritualium Gomorris & Sodomis morum honestatem commendat, omnes animas magistratibus subijcit, omnes uitæ ordines honorat, opes Christianorum ad se non rapit, literas ac omnia utilia uitæ studia fouet. (quibus omnibus contraria Papatus facit,) etiam ueram æternæ salutis uiam monstrat, docet quomodo peccata miseriasq; nostras uere per legem cognoscere queamus, & rursus per doctrinam Euangelij ostendit nos debere cum fiducia ad Thronum gratiæ oratione fidei per Christum accedere, ibi remissionem peccatorû, æternam uitam, & liberationem ex omnibus malis emendicare. Certissimam enim promissionem habemus, quod quicquid in nomine Christi a patre petierimus, id indubitato accepturi simus.

Verû, ut finem aliquando tandè sermoni nostro imponã, breuiter iam commemoro.

memorabo, Quid libellus hic quem T.
C. offero cōtineat: Duo sunt in eo scrip-
ta contra commentitiam potestatem
& impiam tyrannidem Papæ: Posterius
quidem est tēpore Concilij Basiliensis,
nempe ante annos 100. scriptum. In eo
breuiter sane ac erudite primum pro-
batur ex sacris literis, Papam non ha-
bere primatum super alios Episcopos,
Deinde ex historijs ostendit, quomodo
Antichristus arcē tyrannidis istius oc-
cupauerit. In priori uero nostro, compē-
dio tres propositiones probantur, qua-
rum prima est, quod Petrus non habu-
erit primatum. Secunda, quod, etiamsi
Petrus habuisset, non tamen propterea
haberet Papæ. Postremo, quod non sit
utile unum aliquem hominem etiam
pium toti Ecclesiæ Christi præfici.

Nec fuerunt hoc tempore disputati-
ones de potestate Papæ inutiles rixæ, ut
quidam modesti & leues (ut iam uocā-
tur) homines opinantur. Si enim conce-
dimus Papam esse caput Ecclesiæ, habere
ius ligandi & soluendi pro arbitrio, cui
nemo debeat dicere, Quid facis? nō posse
errare &c. Quid quæso obstabit, quin p-
tinus

tinus consequatur, ergo audiendum esse

Tuæ autem M. clementissime Princeps ideo potissimum scripta hæc dicere uolui, quod (ut antea dixi) te ueræ pietati impense fauere intellexi. Est quidem hoc præcipuū boni principis officium, ut portas imperij sui Christo aperiat, nō fremat & insaniat cum reliquo impio mundo contra dominum & Christum eius, sed se ab eo erudiri regiꝫ patiatur. Suntꝫ eiusmodi heroes amplissimis laudibus longe dignissimi: sed quod suis uirtutibus digna præmia in scelerato hoc mundo non accipiunt, præcipua causa est, quod eos hic oportet crucifixo Christo conformes fieri, ut in altera uita cum eodem correignent & triumphent.

Perge igitur tu Princeps Illustrissime agnitam Euangelij Christi ueritatem constanter contra furores & impietates Antichristi eiusꝫ spiritualium confiteri, non tantum, ut ille apud Homerum inquit, *ἵνα τίς σέ καὶ ὀψιγόνων εἴωκῃ*, sed multo magis, ut te Christus in extrema die sic *εἴωκῃ*, Veni benedicte patris mei in regnum coeleste, Quia tu me in meo Euangelio, meis membris Pro-
pheti

phetis & auditoribus ab impijs spoliatum, in carceratum & nullis non modis afflictum & uexatum benigne excepisti & fouisti.

Dominus Iesus regat suo Sancto spiritu tuam clementiam me & omnes suos Amen. Bene in domino uale. Magdeb. Cal. Martij, Anno 1550.

ANTE ANNOS 1130. CELEBRatum est Concilium Carthaginense, cui ducenti & decem & septem Episcopi, ac inter alios Augustinus quoque, interfuerunt. Ab ea Synodo petijt Papa per legatos & literas, ut liceret Sacerdotibus illinc ad se appellare, Item ut ipse possit presbyterum a latere eo mittere, qui de controuersijs cognoscat, sibi que referat. Ac omnino iurisdictionem supra Aphricanas Ecclesias sibi concedi holuit. Id ut sibi deberi probaret, affirmauit a Nicæna Synodo sic decretum esse. Atque ita crimen falsi patrauit.

Ad eam petitionem primū respondit Synodus Aphricana, cum alia quædam,

dam, tum etiam, quod nihil tale in usi-
tatis decretorum Nicenæ Synodi exem-
plaribus legatur. Quare petierunt rem
differri, quoad autentica exemplaria
Constantinopoli, Antiochia, & Alexan-
dria peterentur. Allatis inde exemplari-
bus uanitas Papæ deprehensa & refutata
est. Quare in posteriori responso pia ac
grauis epistola penitus Papæ petitionem
negarunt, affirmauerunt nihil tale in au-
tenticis exemplaribus, quale ipse citat,
inueniri, nec iustum esse alias Ecclesias
Papæ subijci, cum & illis Christus sua
gratia adsit. Sed adscribam locum ex
epistola Synodi.

Decreta Nicena inferioris gradus cle-
ricos, siue ipsos Episcopos suis Metro-
politans apertissime cōmiserunt, pru-
dentissime enim iustissimeq; uiderunt,
quæcunq; negotia in suis locis, ubi orta
sunt, finienda. Næc unicuiq; prouinciæ
gratiam Spiritus Sancti defuturam, qua
æquitas a Christi sacerdotibus & pru-
denter uideatur, & constantissime tene-
atur. Maxime, quia unicuiq; concessum
est, si iudicio offensus fuerit cognitorum,
ad concilia suæ prouinciæ, uel etiam uni-
uersale

uersale prouocare, Nisi forte quisquã est,
qui credat, unicuilibet (scilicet Papæ)
posse Deum nostrum examinis inspirare
iustitiam, & innumerabilibus congrega-
ris in concilium sacerdotibus denega-
re. Aur quomodo transmarinum iudici-
um ratum erit ad quod testium necessa-
riæ personæ uel propter sexum, uel prop-
ter senectutis infirmitatem, uel etiam
multis alijs incurrentibus impedimen-
tis, adduci non poterunt. Nam ut aliqui
tanquam a tuæ sanctitatis latere, mittã-
tur, nulla inuenimus Patrum Synodo
constitutum. Quia illud quod pridem
per eundem Episcopum nostrum Faus-
tinum, tanquam ex parte Nycæni con-
cilij ex inde transmisistis, in cõcilij ueri-
oribus, quæ accipiuntur a sancto Cyril-
lo coepiscopo nostro Alexandrinæ Ec-
clesiæ, & a uenerabili Attico Constanti-
nopolitano antistite ex Authetico mis-
sis, quæ etiam ante hoc per Innocenti-
um presbyterum, & Marcellum subdia-
conum, per quos ad nos ab eis directa
sunt, uenerabilis memoriæ Bonifacio
præcessori uestro, a nobis transmissa sũt,
in quibus tale aliquid non potuimus re-
perire.

perire. Exequutores etiã uestros quibusq̃
petentibus nolite mittere. Nolite con-
cedere, ut fumosam tyrum seculi in Ec-
clesiam Christi, (quæ lucem simplicita-
tis, & humilitatis diem, Deũ uidere cu-
pientibus præfert) uideamur inducere.
Hactenus Synodus.

Magnum scelus, idq̃ non imme-
rito, existimatur esse crimen falsi, etiam
cum a quouis tantum in profanis cau-
sis coram uno iudice admittitur: Cogi-
ta igitur pie Lector, quam præclarum
facinus fuerit, cū id Papa, scilicet, si dñs
placet, Vicarius Christi, in rebus Eccle-
siasticis, idq̃ ad tantam Synodum scri-
bendo, patrauerit: Atq̃ ita unico men-
dacio, tam multas Ecclesias, & Episco-
pos suæ tyrannidi subijcere uoluerit:
Cogita etiam, si iam ante 1130, annos
tales ambitiosi, iniusti, falsatores libro-
rum, & Synodorum Papæ fuerint, quã-
tum nobis, crescente subinde eorũ ma-
litia, impietatis & iniustitiæ per sua de-
creta, & decretales, & extra iustitiam ua-
gantes nugas, centones, tam uarias san-
ctiones & Bullas, & mille occultas pra-
cticas

fticas in Ecclefiam inuehere. Vt admo-
dum parue autoritatis effe pñs debe-
ant cōmentitia Donatio Constantini &
fimilia multa, quorū quædam (haud du-
bie adulterina) etiam ex nō malis au-
toribus, uel pro tyrannide, uel pro impie-
tate pontificia ftabilienda nunc citan-
tur. Talis eft etiam illa prolixa Epifto-
la Clementis ad Iacobum Iuftum fratrem
Domini Hierofolimorum Epifcopum,
de Morte Petri deq; fui fubftitutione,
multifq; alijs parum fanis, & quadam
aliæ. Conftat enim ex Platyna, & alijs
Historicis, Iacobum, fratrem Domini,
cognomento Iuftum, Anno 7. Neronis
interfectum, feptem annis ante mortem
Petri, qui 14. Neronis occifus eft. O Pa-
piftas, mendaces parum memores. Eius-
dem farine funt & Apoft. Canones.

Atq; omnium iftorum, ut ea prædi-
ctum concilium appellat, fumorum,
quos impia Papæ fraus & uiolentia in
Ecclefiam inuexit, Spiritus S. & Ecclefia,
fecundum impudentem uanitatem no-
ftroꝝ papiftarum, autor & inuentrix ef-
fe cogitur. Iam nullis non modis pro
nouo Papa creando inter potentes con-
fenditur,

tenditur, dum unusquisque monarcha
eum creari cupit, qui potentiae & cupi-
ditatibus suis magis seruire paratus sit.
Quocumque demum modo alterutra Pars
alteram uicerit, & quicumque demum il-
lam triplicem coronam susceperit, qua-
tumuis impius & sceleratus, nullum
tamen erit dubium, quin Spiritus San-
ctus illum bonum uirum Ecclesiae Chri-
sti praefecerit, itaque eum totum occupa-
uerit, ut errare plane non possit. Nam
secundum canonistarum dictum, Sedes
Apostolorum uel recipit, uel facit San-
ctos. Hoc, qui non credit, Hæreticus est.

Sic sane iam amplius 1000 annis ac-
titatum est. Nam propemodum ante
1200 annos Damasus Papa non tan-
tum suffragijs, sed & cruentis armis
contra Ursinum, papatum obtinuit.
Sicque uel per uim, uel per pecuniam, uel
per uarias fraudes sanctissimi isti Semidij
illam sacrosanctam Sedem conscende-
runt.

Talibus igitur artibus cum tam lon-
go tempore Romanus Antichristus in-
struendus fuerit, ac simplicitatem Eccle-

B

sue

siæ, oppugnauerit, non est mirum (præsertim coniuente Deo ob nostra peccata ut a Daniele iam olim prædictum fuit) eum adeo in Ecclesia Christi creuisse, & omnium etiam ipsa corda sibi subiecisse, ut iam ab ipso Deo, ueluti propria manu in eam sedem collocatus esse uideretur.

Hūc Antichristum Dominus Iesus in templo Dei sedentem, ac ibi omnia sacra uendentem & profanantem, ex temploq; Dei meram latronum speluncam facientem, flagello uerbi sui nunc eiecit. Quem quoniam multi restitutum cupiunt, eiq; non pauci ianuas & fenestras patefaciunt, aspera; uiarum complanant, oportet nos, quantumuis pusillos infantes & lactentes excipiendo regem nostrum, Dominum Iesum filium Dauid, eiusq; regnum lætis acclamationibus celebrando, infernalem istum lupum a grege Domini abstertere & fugare. Dominus Iesus nouit, per balbutientiam infantium & lactentium suam potentiam augere & stabilire. Per talem imbecillitatem uirtus eius potissimum crescere augeri; solet. Hanc igitur ob causam

sam cum uetus quoddam scriptum cōtra Papam ædere, tum & nostra quædam similis argumenti adijcere uolui.

Nostra hæc in tria potissimum capita diuisa erunt. In primo, Christo iuuantē probabo, Petrum non habuisse primatū in Ecclesia Christi, aut ius aliquod supra alios Apostolos, multo minus utrumq; gladium super orbem terrarū. In Secūdo probabo, quod etiamsi maxime habuisset primatum Petrus, tamen Papa propterea nō haberet. In postremo probabo, nec possibile esse, nec etiam utile Ecclesiæ, ut sit unus aliquis uniuersalis Episcopus.

Quod igitur Petrus non habuerit primatum in Ecclesia, nec fuerit uniuersalis Ecclesiæ episcopus, his sequentibus rationibus probō. Prima. Quia Paulus aliquoties in epistola ad Galatas clare testatur, se quidem esse Apostolum gentium, Petrum uero Iudeorum, eiusq; Apostolatū inter incircumcisos esse. Verba eius cap. 2, hæc sunt. Cognoscētes quod mihi sit concreditum Euangelii præputij, sicut Petro circumcisionis. Nam qui in Petro efficax fuit ad Aposto-

latum circumcissionis, efficax fuit & in
me erga gentes. Hic clare dicit, diuinitus
sibi mandatum ministerium prædicatio-
nis Euangelij inter gentes, Petro uero
inter Iudæos, & se esse Apostolum gen-
tium, Petrum uero Iudæorum.

Hinc quoque licet animaduertere,
quam late illa indefinita, Ioannis ulti-
mo, Petre pascere oues meas, extendatur.
Nam certe omnes oues Christi Petrum
pascere, plane impossibile fuit. Paulo
post, Iacobus cephæ & Ioannes, qui ui-
debantur esse columnæ, dextras dederunt
mihi ac Barnabæ societatis, ut nos in
Gentes, ipsi uero in Circumcisionem a-
postolatu fungerentur. Hic etiam sanc-
tissima pactio dexterarum intercedit, ut
alter sit Iudæorū, alter Gentiliū aposto-
lus. Hæc profecto clarissime, ac sine om-
ni ambiguitate ostendunt, Petrum non
esse summum Episcopū in tota Ecclesia.
Nam si Christus eum uniuersalem Apos-
tolum supra omnes gentes constituisset,
obsecro quomodo uel ipsemet, uel Pau-
lus, ausus fuisset eius functionem coar-
tare, idque tam sancto pacto? Sed superius
clare testatus est Paulus, Petro diuinitus

eās metas circumscriptas, ut sit circum-
cisorum Apostolus. Ita ex his locis Pau-
li animaduertimus, Petrū diuino & hu-
mano iure particularem, & non uniuersalem
Episcopum constitutum. Nec hoc
ius, hancq; functionū distinctionem ir-
ritam facit, quod aliquando per occasio-
nem & Paulus Iudæis & Petrus Gentili-
bus est concionatus. De iure enim hic,
non de facto disputamus.

Iam, si Petrus est Iudæorum Apol-
tolus non gentilium, quid ad nos eius
Apostolatus, qui ex Ethnicis conuersi su-
mus? Multo uero minus Papa, etiamsi
esset successor eius, haberet ius super Ec-
clesias ex ethnicis conuersas. His adde,
quod & in Ecclesiasticis cantilenis Pau-
lus, nō Petrus, apostolus Gentiū canitur.
Non habuit igitur Petrus primatum su-
per omnes Ecclesias, nec utrumq; gladi-
um, multo minus Papa habet, qui se ei-
us successorem mentitur.

Secunda. Quia Christus aliquo-
ties cōtendentibus Apostolis de prima-
tu, negauit eos debere imperare & reg-
nare. Inquit enim Reges gentiū dominā-
tur eis, uos autem nō sic. Nec tantū eos

non uult donari, sed etiam uult eos seruire & subiectos esse, cum inquit, Qui uult esse maximus, sit minimus. Et quidem proponit se eis pro exemplo, qui uenerit in terrā, non, ut alij ei seruiant, sed ut ipse alijs ministret, idq; summa & durissima seruitute, ac negat plane se esse constitutum iudicem.

Consonat huic sententiæ & Pauli doctrina I. Corin: 3. & 4. Qui dicit, Petrum & Paulum & omnes Apostolos esse Ecclesiæ & non esse Ecclesiam ipsorum, eos esse tantum ministros quosdam Euangelij Christi, per quorū predicationem homines ad Christum conuertuntur. Sic & Petrus docet in primæ capite 5. nō dominantes, sed forma facti gregis. Non constituit igitur Christus Petrum dominum super Ecclesiam & omnes Christianos, multo minus Antichristū Romanū, cui omnes Christiani sub pœna amissionis æternæ salutis obedire cogantur.

Tertia. Quia Petrus haud dubie functione, sibi a Christo mandata, uere & integre functus est. Fuit enim fidelis ac bonus Christi minister, ac sincere oues

re oues Christi paut. Iam constat eum
neq; uoluisse dominari Apostolis & cle-
ro, sed se cæteris presbyteris exæquasse,
multo minus gladiū & politicā functi-
onē sibi usurpasse, ac reges & cæsares sibi
subiectos (ut Papa facit) cõtendisse, quin
potius mandasse Christianis omnibus,
ut sint suis magistratibus subiecti. 1. Pet. 2.

Si igitur Petrus integre sua functi-
one functus est, neq; tamen uel superiori-
tatem sup Apostolos usurpauit, uel po-
liticam gubernationem sibi rapuit, se-
quitur necessario, quod illa non perti-
nerint ad Petri officium. Multo ergo
minus iste personatus Petri successor
istam potestatem sibi arrogare debet, &
utrumq; gladiū, tanquam latro rapere.

Quarta. Quia si Petrus habuis-
set a Christo primatum, nunquam pro-
fecto Paulus ita se ei exæquasset, ut facit
in Galatis & Corinthijs. Non fuit ea
ambitio in Paulo, ut dignitatem diuini-
tus alteri collatam imminuere, ut ipse
crescat, uoluisset.

Quinta. Papa contendit de neces-
sitate salutis esse, credere, quod ipse ha-
beat supremam dignitatem super om-

nes Ecclesiasticos & Politicos magistra-
tus. Iam non est dubium, quin, cum A-
postolus Paulus tam multa etiam de in-
fimis uirtutibus ac personis in Ecclesia
doceat, haud dubie & de Papatu ali-
quid docuisset, si esset tam necessaria res
ad salutem, quam eam Antichristus esse
cōtendit. Certe cum toties de sua, Petri,
aliorumq; Apostolorū uocatione disse-
rat, necessario aliquando & de Petri pri-
matu aliquid dixisset, si tunc Petri pri-
matus in rerum natura fuisset.

VI Actorum 8. scriptum est, quod
Apostoli miserint Iohannem & Petrum
in Samariam. Non mittit inferior supe-
riorem, sed contra? Quare sequitur, Pe-
trum non fuisse super omnes Apосто-
los Dominum, sed singulis Apóstolis
æqualem, toto autem concilio inferio-
rem. Nec ualet sophisma Ekij, Senatus
solet mittere præcipuos ex suo numero.
Nam certe nullus Senatus mittit suum
principem, regem aut cæsarem.

VII Septima. Illud uero imprimis
obseruandū est, quod, postquam Chris-
tus dixerat ad Petrū, tu es Petrus &c. (ubi
Papiste Petro primatum datum contē-
dunt

dunt) Sæpius orta est inter Apostolos dubitatio & contentio de primatu, quis nam primus inter eos esse in posterum debeat, ut semel Luca. 22. iam in ultima cœna. Quæ profecto dubitatio & contentio orta non fuisset, si Christus semel unum reliquis omnibus præfecisset. Adhæc & Christus eis respōdisset, se iam unum Petrum semel cæteris præposuisse, ei reliquos omnes obtemperare debere, nec de re a se penitus conclusa adhuc litigare.

Verum ille ibidem Luca. 22. contrarium respōdet, neminem illorum debere alteri præferri, uerum omnes sibi mutuo, ac omnibus alijs Christianis, prompte seruire. Sed adscribam & uerba Euangelistæ. Orta est autem & contentio inter eos, quis eorum uideretur esse maior: Dixit autem eis: Reges gentium dominantur eis, & qui potestatem habent in eas benefici uocantur. Vos autem nō sic. Sed qui maior est inter uos, fiat æqualis iuniori, & qui princeps est, æqualis ministranti. Nam uter maior est, qui accūbit, an qui ministrat? Nonne qui accūbit? At ego in medio uestrū sum, ut qui ministrat

Hinc igitur manifeste apparet, tum Petro ante passionem non fuisse datum primatum, tum etiam Christum plane noluisse constitui superioritatem inter Apostolos, & penitus istam Antichristi ambitionem damnasse.

VIII. Christus dicit ad discipulos: Sicut me misit pater, ita & ego mitto uos. Certo certius est, Christum non misum a patre, ut constituat regna ac politias, nec habuisse gladium politicum. Negat enim suum regnum esse de hoc mundo, aut se hic constitutum iudicem. Igitur nec ullus Apostolorum, aut Christi uicarius debet sibi quicquã tale usurpare, quod ipsi Christo a patre demandatum non fuit.

IX. Postrema. Quod attinet ad locum Matth. 16. Tu es Petrus, & super hanc Petram &c. Haud dubie uerissima est interpretatio Pauli, Augustini in multis locis, Hieronymi Lirani super hunc locum, & Esaiã ac ipsius Petri, qui dicunt, Petra erat Christus. Supra Christum enim, qui est firma Petra, non supra Petrum ædificata est Ecclesia, qui etiam post Ascensionem Christi perniciose

ose nutauit, & eodem 16. Matth, paulo post, Satanas appellatus sit. Non potest aliud fundamentum ædificij Ecclesiæ poni, teste Spiritu S. præter Christum. Quid igitur nobis Seductores isti suos Antichristos substituunt pro fundamento Ecclesiæ, in locum Christi: Illi ne se quidem, suamq; domum pie regunt, quomodo igitur illi Ecclesiam Dei pie administrabunt: Locum Lyre adscribam. Et super hanc Petram, i. Christum. Et paulo post, ex quo patet, quod Ecclesia non consistit in hominibus, ratione potestatis, uel dignitatis Ecclesiasticæ, uel secularis. Quia multi principes, & summi pontifices, & alij inferiores inuenti sunt apostatæ a fide, propter quod Ecclesia consistit in illis personis, in quibus est notitia uera & confessio fidei & ueritatis. Haftenus lyra. Quod porro sequitur eodem loci, Tibi dabo clauis, recte patres explicant, quod ad Petrum sermo dirigatur, tanquam omnium Apostolorum personam gerentem. quod etiam ex eo apparet, quod ius clauium hic promissum, Ioannis 20, omnibus Apostolis ex æquo datur.

Haete

Haecenus de prima propositione, quod
scilicet Petrus non habuerit super alios
Apostolos, & super omnes Ecclesias pri-
matum. Iam Deo uolente ostendam,
quod, ut maxime Petrus habuisset pri-
matu, tamen non propterea Papa haberet.
Quod itidem aliquot argumentis probabo.
I Nam si maxime laus aliqua & qua-
si prerogatiua Petro Matth. 16. data fu-
isset, contigisset ei id ob illam eximiam
fidem & confessionem, quam ibi Petrus
fecit. Quid autem hoc ad impium & im-
purum Papam? Ego sane non uideo,
quamnam ratio consequentiae sit. Fortas-
sis Petrus Romae necatus est. Igitur scele-
ratus quispiam nebulo ibidem suam Ty-
rannidem & turpissimas libidines exer-
cens, est idem quod Petrus. Vbi obsecro
habent papistae testimoniū uerbi diuini
quod pontifices erunt idem, quod Petrus?
II Non constat plane Petrum fuisse
Romae. Nam quod Papistae scribunt, Pe-
trū Romae 25. annis docuisse, cū usque ad
13. Ierosolymis docuerit, Item in Ponto,
ut aliqui tradunt 5. annis fuerit, & Anti-
ochiae >. ad haec etiam cum Babylone
scripserit suam Epistolam, pro palā fal-
sum

sum est: inde enim efficeretur, ut longe
ultra Neronis mortem uixisset, a quo ta-
men interfectus dicitur. Hæc itidem pro-
palam pugnare animaduertuntur, quod
Papistæ dicunt, Petrum 18. anno Roma
Hierosolymam ad cōcilium profectum,
et Paulus Gala: 2. scribit, data manu tūc
inter eos constitutum, ut Petrus Iudæis,
Paulus uero ethnicis prædicaret. Qui e-
nim ausus fuisset tam sancto fœdere Pe-
trus, se tantum ad Iudæos auditores al-
ligare, cū sciret Romæ oportere se eth-
nicos potissimum conuertere?

III Sed etiamsi constaret eum Ro-
mæ docuisse, ac per locum successio ua-
lere deberet, cur is, qui Hierosolymis se-
det, ubi & Christus docuit, non habet
eandem authoritatē quā Christus? Aut
cur non esset Petri successor: cum cōstet
ibi Petrum longo tempore docuisse.
Cur item Antiochenus Patriarcha non
habet ius Petri: cum ibi Petrus ampli-
us >. annos docuerit, & ea quoq; sedes
Apostolica a ueteribus appelletur. Cur
item nullus Ponticus Episcopus, aut
Babylonius eius successor dicitur,
cum & in illis locis docuerit? Non
uideo

uideo sane, quæ sit causa, cur Papa sit
eius successor potius, quam illi Episcopi
& Patriarchæ.

III. Verum nusquam in scripturis pro-
mittitur idem ius, uel ea laus posteris
Petri. Christus dicit quidem, se orasse
pro Petro, sed non dicit se orasse pro Pa-
pis, ne deficiat eorum fides, Quorum
plusquam epicurea uita indicat, eos ni-
hil minus, quam Deum, æternam uitam
& resurrectionem credere. Moisi Deus
eximium testimonium præbet, quod sit
fidelis in tota domo Domini, num au-
tem & eius successores ei similes fuerunt
aut perinde leges sacrorum populo fer-
re debuerunt. Samuel & Daniel sunt
magni uiri & amplis laudibus in scrip-
turis a Deo ornantur. At eorum suc-
cessores eis nullo modo similes fuerunt.
Spiritus spirat, ubi uult, reuelat Deus ea
pastoribus & piscatoribus, & pusillo ac
contempto gregi suo, quæ non reuelat
summis ac ordinarijs sacerdotibus &
gubernatoribus.

V. Primi patres primatum nulli Epif-
copo dare uoluerunt, ut superius citauit
synodum Africanam. Ex eo clarissime
appa-

apparet, esse nouum mendaciū, Papam
iure diuino primatum habere, quod Pa-
pa petens ab Africana Synodo subiecti-
onem, nō diuinum, sed humanum tan-
tum ius citauerit. Profecto enim, si di-
uino iure eam dignitatem se nancisci
posse sperasset, id potius, quam huma-
num citasset. Item Nicæna Synodus sta-
tuit, ut Episcopus Romanus tantum
suburbanarum Ecclesiarum curam ha-
beret, alij uero aliarum. Hieronymus ad
Euagrium dicit, omnium Episcoporum
esse eandem prorsus potestatem, uide
eius epist. ad Euagr. Item Gregorius Pa-
pa in registro multum disputat, neminē
debere esse uniuersalem Episcopū, Mag-
nis conuicijs hunc titulum insectatur,
dicit esse nouum, stultum, superbū, per-
uersum, scelestum, prophanum, in quod
consentire idem ait esse, quod Fidem
abnegare. Dicit hoc factum, si quis se
supra cæteros Episcopos offerre uelit,
consimillimum esse facto diaboli, qui
non fuerit contentus, se cæteris An-
gelis æqualem esse, eamq; collationem
prolixè in pluribus Epistolis tractat. Sæ-
pius repetit, id pugnare cum Euan-
gelio

gello & omnibus canonibus. Negat suos
præcessores, uel alios Episcopos, unquã
eam potestatem sibi usurpasse. & affir-
mat, eum, qui sibi id nomen usurpau-
erit, fore præcursores Antichristi. Au-
gustinus quoq; libro 3. de Baptismo cõ-
tra Donatis: cap. 3. recitat hæc Cypriani
uerba. Neq; enim quisquam nostrum se
Episcopum Episcoporum constituit, aut
tyrannico more ad obsequendi necessi-
tatem collegas suos adigit. Sed breuita-
tis gratia nolo plura ex Patribus & Cõ-
cilij testimoniis recitare. Ex his enim fa-
cile animaduerti potest, quod Episcopus
Romanus antiquitus nondum hanc ty-
rannidis suæ arcem occupauerat, quam
iam maximo malo Ecclesiæ tenet.

V I Ecclesia Christi late ac longe per
orbem terrarum sparsa est, quæ profecto
non est subiecta Papæ. Imo non dubito,
in ijs etiam locis Ecclesiam esse, ubi pla-
ne ignoretur ista nostri orbis calamitas,
Antichristus. Quin ne Græcæ quidem
Ecclesiæ, Asiaticæ, Rutenicæ, Moscouiti-
cæ, & aliæ, quæ uicinæ sunt, etiam hodi-
erna die, Papam audiunt. Num igitur
obsecro propterea non sunt Christi Ec-
clesiæ

clesiæ, quia Papæ pedes non osculan-
tur. Non opinor etiam ipsos Papisti-
cos pseudoprophetas tam uesanos,
& impudentes esse, ut hoc affirmare au-
sint.

VII. Si petrus paulo post, quam
audit, Tu es Petrus, ubi Papistæ dicunt
eum constitutum esse supremum, quia
amico quædam parum pia Christo sua-
debat, appellatur a Domino Satã. Quan-
to magis Papæ, ut maxime Petri ius
obtinere deberent, tamen Petri esse desi-
nerent, & fierent Satanæ coram Deo,
Qui iam amplius per 1000. annos tan-
ta scelera patrarunt, & tam horribi-
les idolatrias aut excogitauerunt, aut
certe confirmarunt, ac iam insuper ag-
nitam religionis Christi puritatem &
ueritatem adeo furiose persequuntur.

Ita profecto se iam per annos 1000.
gesserunt Papæ, ut si antea summorum
angelorum ius habuissent, tamen ob
suas horribiles idolatrias & impietates
in diabolos uersi fuissent. Reiecit Deus
a se ipso institutos sacerdotes & electum
C popu-

populum ob falsam doctrinam, & istos
propria temeritate exortos sacrificulos,
tam turpibus flagitijs contaminatos,
tam horribilium idolatriarū authores,
tam crudeles cœlestis ueritatis persecu-
tores pro suis dilectis filijs exoscularetur

Huc referas omnia ea, quibus hoc
tempore uerissime probatur, quod Pa-
pa sit Antichristus, quæ tum a Luthero,
alijsq; doctis prolixè explicata sunt,
tum & a me nuper in libello De clarissi-
mis notis breuiter cōprehensa. Si enim
Papa est Antichristus, tum sane necessa-
rio sequitur, quod nec sit Christi uica-
rius, nec Ecclesiæ præesse debeat, nec
quisquam ei pie obedire possit.

VIII Adhæc nec rite eliguntur Papæ,
ut ne Romani quidem pontificis iura
obtinere possint. Nam ut taceam, quod
ueterustissima ac receptissima consuetu-
do fuit, cuius & Acto. 9. mentio fit, ut
cum alijs Episcopi, tum & Romanus a
plebe & clero communibus suffragijs
eligeretur, item ut ab imperatore con-
firmaretur, quæ iam omnia abolita &
mutata sunt, soli q; cardinales, quem uo-
lunt, eligunt. Illud tantum moneo, esse
distincte

distinct: 27: cā. Si quis. Quod si quis
Papa eligatur pecunia uel gratia huma-
naris non Apostolicus sed Apostaticus
habendus sit. Notum autem est ex hi-
storijis, & totius Romanæ curiæ mori-
bus, iam multis seculis Papas non ob
insignem eorum eruditionem, probita-
tem ac pietatem electos, sed tantum uel
per largitiōes, ac humanos fauores, uel p
fraudes aliquas, uel etiam per uolenti-
am. Ut de plerisq; Antichristis iam lon-
go tempore id dici possit, quod de quo
dam dicitur. Intrauit, ut uulpes, Regna-
uit, ut leo, Mortuus est, ut canis. Sunt
igitur fuerūtq; isti lupi Romani, iam lō-
go tempore nō Episcopi Romani mul-
to minus Petri, sed meri Apostatici &
Antichristi.

Haftenus iuuāte Christo probaui,
neq; Petrum habuisse primatum super
Apostolos, & omnes Ecclesias, neq; eti-
amsi Petrus habuisset, propterea Papam
habere. Deinceps aliquot rationibus
probabo, quod nō expediret unum ho-
minē toti Ecclesiæ præfici, etiā probū.

Prima. Quia Ecclesia est, quod cō-
stat, per orbem terrarum dispersa, iuxta

illud, usq; ad fines orbis terrarum sortus
eorum. Impossibile autem est, unum
hominem (etiamsi donis Petri aut Pau-
lum superaret) causas, controuersias, dis-
sidia, scismata & hæreses, quæ in omni-
bus finibus orbis terrarum exoriuntur,
cognoscere. Quam cito obsecro uel lite-
ræ tantum ab extrema India Romam as-
q; perferrentur, & eo responsum per tam
longa maris terrarumq; spacia, perq; tā
uaria aquarum, tempestatum, ferarum &
latronum pericula?

Impossibile etiam esset, cum tantā
molē uarietatis & magnitudinis nego-
riorum dijudicare. Impossibile item ex-
equi. Plane impossibile est unquam uel
litteras tantum ex omnibus orbis terra-
rum partibus in unum aliquem locum
afferri, nec iam mature afferri. Eademq;
difficultas in rescribendo, seu remitten-
do responso esset.

Non nimis magnam orbis terra-
rum partem rexit Papa, & tamen quam
multæ causæ uel penitus indiscussæ, uel
certæ nō satis recte discussæ tantum ideo
sunt, quia aut non potuit altera pars
alteram appellentem usq; Romam sec-
tari.

tari. Aut non potuit satis exacta
cognitio haberi circūstantiarum nego-
tiorū, ex tam lōginquis locis, in quibus litis
causa orta est. Recte monent patres in
citato a principio textu Concilij, non
posse testes, qui ad cognitionem neces-
sarij sunt, ex tam lōginquis locis Romā
usq; propter uarias circūstantias ad-
duci.

Adhuc etiam, si longinquitas ni-
hil difficultatis afferret, tamen tantæ
multitudini maximorum negotiorum
unus homo plane sufficere non posset.
Ut maxime concederemus hoc Papistis,
quod quicquid Papa dijudicat, sit id
plane cœleste oraculum. Quare & ho-
dierna die Papæ ferme, tantum uolup-
tatibus uacant, negotia uero Arpijs il-
lis Curtisanis committuntur. Qui, (ut
experientia omnes uel inuitos & flen-
tes docuit & docet) tantum eo inten-
ti sut, quinam quamplurimum rapere, &
orbem terrarum expilare & deglubere
possint.

II. Secunda. Quia impossibile est,
hominem, etiam uere pium, in tan-
ta potentia & opibus corrumpi &

insolescere, quod exempla Dauis, hominis secundū cor Dei, item Salomonis Deo dilecti & mortalium sapientissimi, indicant. Quare deprecatur Salomō opes, ne forte inquit saturer, ac deficiam, & dicam, quis est Dominus: atq; ob hanc causam uoluit Deus, ne politicos quidem sui populi gubernatores sibi opes ac potentiā augere, ut in multis locis prohibet, ne multiplicent equos, currus, & pecunias.

Sed non est necesse nos multum diuinare Papas futuros fuisse insolentes, si diuinitus toti orbi terrarum præpositi fuissent. Ipsimet enim id admodum pulchre nobis suarum actionum experientia cōfirmarūt, cum quidem tantum parti cuidam orbis imperarent. Primū enim, ubi uiderunt, se stulta Regum & populorum deuotione uel superstitione potius abuti & crescere posse, cœperunt id malis artibus, id est, iniustis decretis, impijs indulgentiarum, & ossium, uestiumq; cultibus, item uarijs titulorum, & priuilegiorum donationibus astute quærere.

Deinde, cum id uiderunt succedere, adeo

re adeo insolentes facti sunt, ut quosuis reges, sibi in aliquo quantumuis iusto resistētes excommunicare, subditorum, obedientia resciso obligationis iuramento priuare, eis bella mouere ueriti nō fuerint, atq; ita innumera ciuilia inter Christianos bella mouerint, Christianorūq; sanguine orbē terrarū cōtaminauerint.

Deniq; tandem eousq; eorum diabolica insolentia progressa est, ut Christi decreta rescindere ausi sint, Reges & Cæsares in sua uerba iurare, sibiq; inaudita superbia pedes osculari coegerint, eorumq; ceruices calcare uoluerint. Videmus iam Papas plane neglecta cura doctrinæ Euangelij tantum mundana curare, in eisq; occupari, quæ eorū opes, potentiam, & dignitatem augere possunt. Quare cum plane impossibile sit unum hominem in tantam potentiam elatum, ut scilicet ipse habeat ius utriusq; gladij per uniuersum orbem terrarum, non insolescere, & corrumpi, non esset utile pietati, unū hominem omnibus per orbem terrarū Ecclesijs præfici.

III. Quia Christus ipse uult regere Ecclesiam, uult nobiscum esse usq; in fi-

nem sæculi & prope adesse omnibus in-
uocantibus eum: Non relinquit nos or-
phanos. Dat nobis instituta, quæ, teste
psalmo, sunt nobis consiliatorum ui-
ce. Mittit etiam in corda suorum spi-
ritum S., qui eis est concionator, &
uerus Christi in Ecclesia uicarius, is &
omnes simul & singulos docet, conso-
latur, gemit pro eis coram Deo, & pla-
ne ad omne bonum opus, omnemq; ue-
ritatem instituit, præcipue ad precatio-
nem. Clamat enim ad Deum in cor-
dibus piorum, Abba pater.

III. Obijciat aliquis, At hic in terris
oportet habere Ecclesiam uisibile caput,
etiamsi Christus adsit inuisibiliter. Re-
spondeo non esse necesse, Quia Christus
etiam inuisibilis tam bene Ecclesiæ suæ
adest, ac si adesset uisibilis, ipse enim cer-
to pollicetur, quod ubi duo in nomine
eius conuenerint, ipse sit adfuturus, &
quidquid petierint, sit eis daturus.

Legimus in sacris literis, quam ægre
tulerit Deus olim populum Israeli-
cum sibi regem præfecisse. Dicit enim,
eos se repudiasse, ne supra eos regnet, &
reuera ita erat. Dum enim in suos ui-
sibiles

sibiles reges, eorum potentiam & sapientiam respiciebant, omnipotentis Dei obliuiscabantur. Sic plane & nobis accidit in Papatu. Dum enim inanem pompam & splendorem, uanissimasque bullas, indulgentias, & tam multiplices sanctitates gemmei Papæ respiciamus, facile pauperis, absentisque (ut tunc opinabamur) Christi obliuiscamur. Longe profecto plus remissionem peccatorum, & regnum cœlorum a Papa, quam a Christo quaesimus.

V. Quia longe aliter Deus Ecclesiam regit, quam politia reguntur. Regit enim eam non humana sapientia, sed uerbo & Spiritu S. qui spirat ubi uult. Plerumque Deus, præteritis ordinarijs, magnisque nominis gubernatoribus, excitat aliquos Piscatores, Pastores, aut alioqui uilis conditionis homines, ut Apostolos, Moysen, Amos, Dauidem. Atque ita de stercore erigit pauperes aliquos, eos suo Spiritu alijsque donis ornat, per os eorum loquitur, pios erudit, impios confutat & prosternit. Atque ita impias doctrinas & superstitiones abolet, lucem Euangelij illustrat, Ecclesiamque instaurat.

Tales eximij uiri ingentibus donis diuinitus ornati, sunt ueluti superiores quidam Episcopi super alios ministros in Ecclesia. Quos pleriq; pñ audiunt, seq; eis subijciunt, Non quia sint in aliquo superiori gradu, sed quia omnes animaduertunt, eos maioribus donis a Deo ornatos, sentiuntq; Spiritum Patris per os eorum loquentem, cui omnes pñ in timore Dei ultro cedunt.

Tales, ut ita dicam, Papæ subinde aliqui sunt in Ecclesia, fuerunt olim tales, non tantū uiri infimæ cōditionis, sed etiam mulieres Prophetæ facti, Tales fuerunt inter Apostolus Iacobus, Ioānes & Petrus, quos Paulus columnas appellat. Imprimis uero ipse Paulus uas Dei electissimum, qui plus omnibus alijs laborauit. Talis fuit Augustinus, Athanasius, & nostro tempore Lutherus, & aliij uiri eruditione ac pietate præstantes. Ac semper omnino sunt nō tantum in tota Ecclesia, sed etiam in singulis Ecclesiis aliij tanquam oculi & capita in corpore, aliij uero tanquam manus & pedes, non humana uoluntate, sed quia Deus ita uarijs donis suam Ecclesiā distinguit

stinguit & ornat. Habent autem hanc regulá illi ipsi maiores, ut si alteri minori reuelatú sit, maiores illi taceant. Quare neq; necesse est, neq; utile, neq; pietati consentaneum, esse aliquam supremam personam, quæ omnes Ecclesias Christi tam late ac longe dispersas regere debeat, ac insuper & politicum gladium sibi uindicer.

Hactenus tres propositiones, quas superius proposui, Christo iuuante probaui. Quarum prima est, quod Petrus primatum non habuit, nec præesse cæteris Apóstolis iussus est, multo uero minus utrumq; gladium supra orbem terrarum accepit. Secunda, quod etiamsi Petrus talem aliquam potestatem habuisset, qualem Papistæ mentiuntur, tamen non propterea Papa eam haberet. Postrema, quod neq; necesse sit, neq; utile, neq; pium, unum aliquem hominem uniuersæ Ecclesiæ præfici, multo autem minus, uetumq; ei gladium super orbem terrarum tradi. Quæ cum uerissime & firmissime non tantum a me, sed multo magis a R. P. D. Martino Luthero probata sint, omnes ex animo ueritatē hanc,

hanc, qui Christum diligunt, amplecti debent, & contraria Antichristi mendacia fugere & detestari. Sed inter omnia alia argumenta nobis illud firmissimum esse debet, quod uerissime & clarissime hoc tempore probatum est, Papam docere & defendere impiam doctrinam, & esse ipsissimum Antichristum & Babiloniam meretricem in bestia equitantem. Quicumque ergo Christiani Dominum uideri uolunt, & agnum Dei in regno caelesti comitari, illi uirgines permaneant, sibique a pollutione huius abominabilis scorti, cuius peccata iam usque ad caelum pertigerunt, sedulo caueant, ne de eius plagis accipiant, & ac cum ea & bestia in aeternum ignem abijciantur.

APPOSVIMVS HIC QVANDAM
nostram regulam, quod ex ea multa
loca perperam a Papistis contra
nos citata solui possunt.

VNiuersalis persaepe apud Hebraeos
latius patere uidetur, quam praesentis
materiae natura postulat. Quare
specificatione quadam opus est, qua
appli-

applicetur uniuersalis ad præsens negotium. 1. Samu. 20. Et non est locutus Saul quicquam ea die, scilicet, de absentia Dauidis. Ibidem, & puer nesciuit quicquam, scilicet de negotio præsentis. 1. Sam. 25. Et non perijt ex omnibus, quæ erant ei quicquam, scilicet, ex pecoribus quæ erant apud Dauidem, & culpa Dauidis. 2. Sam. 15. Et non sciuerunt omne uerbū, id est, quicquam eorum, quæ Absolon contra patrem moliebatur, 1. Reg. 12. Et lapidauerunt eum omnes Israelitæ, scilicet, qui illic erant, ubi hoc accidit. Hæc priora exempla ideo obseruanda sunt, ut in sequentibus dictis contra papastis, non tantum sententiam, sed & uerba habeamus. Matth. 16. Quicquid ligaueritis in terris, erit ligatum in cælis, & quicquid solueritis in terris, erit solutum in cælis. Item Ioan. 20. Quorumcumq; remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorumcumq; retineritis, retenta sunt, scilicet, agendo secundum meam uobis datam commisionem, & secundum meam doctrinam prædicando Euangelium &c. Matth. 23. In cathedra Moysi sedebunt Scribæ & Phari,

Pharisæi. omnia ergo, quæcunq; iusserint, seruare seruate et facite, scilicet omnia ea, quæ cathedræ Mosis genuina sunt & nō accesserunt ex fermento pharisæorum, nam illa uehementer cauenda sunt, Marc. 9. Omnia sunt possibilia credenti. Ioan. 14. Quicquid Petieris in nomine meo, scilicet, licitum & secundum eius uoluntatem, ut alibi circumscribit. Ad Phil 4. Omnia possum in eo, qui me confortat. 1. Cor. 13. Charitas omnia credit, omnia suffert, omnia sperat, omnia sustinet, scilicet credenda, ferenda & speranda. Similia exempla sunt passim in sacris literis obuia.

CONFVTA=

TIO PRIMATVS PAPAЕ,
ante annos centum a quodam
pio scripta. . . .

Scienti bonum facere, & non facien-
ti, peccatum est illi, Iacobi 4. Vbi
glossa, magis peccant scientes, & nō
facientes, quam, si nescirent. Licet ipsa
boni ignorantia magnum sit peccatū,
cum scriptum sit, ignorans ignorabitur,
ignorantibus enim, tanquam uirgini-
bus fatuis Christus dicet, Nescio uos.
Hoc utiq; uerū est, de ignorantia affec-
tata, secundum glossam, ubi supra, scili-
cet, cum quis non uult nec scire, nec dis-
cere, cum possit. Neminem igitur ig-
norare decet, quæ sunt publica, nemoq;
excusatur in negligentia boni ignoran-
tiam prætendens saltem eorum, quæ
scire tenetur, multo minus scientiam
habens.

Damnabilis igitur scientia præla-
torum & doctorum, quam in opere ni-
hil boni sequitur, imo opere doctrinæ
repug-

repugnat, ut impugnationem ueritatis
agnoscere, quæ peccatum est in Spiritum
S. Tales redarguat, & si non corrigit,
damnablem inuoluat. Ex his Prælati
& doctoribus scientia præditis, eloquen-
tia fulgentibus, opere peruersis, & suæ
scientiæ, uerius diuinæ, cōtradicientibus,
constituta est Ecclesia carnalis, quam Io-
annes, Apocalyp: 17. cap. Meretricem
magnam, sedentem super aquas multas,
cum qua fornicati sunt reges terræ, &
inebriati sunt, qui inhabitant terram de
uno prostitutionis eius, uocat.

Videamus statum præsentis Eccle-
siæ, cuius caput totum mundum humi-
liare satagens, imperium suppeditans,
offerens beneficia uenalia, uinum pro-
stitutionis huiusmodi quibusdam huic
capiti familiaribus, adhærentibus Eccle-
siasticis, dulce principibus & sæculari-
bus, primum quidem acerbum, sed as-
suefactione sophisticū propinat. Qui
quadam praua, non dico consuetudine,
sed corruptela inebriati, putant omnem
talem prostitutionem ex diuina institu-
tione ortam, quia sophisticè ille ex cō-
missione Ouium Apostolo facta, eius se
dicit

dicit Vicarium, imo a Christo plenitudinem potestatis se accepisse gloriatur.

Cuius cōtrarium ipse ex uerbis Christi sciens, tamen utiq; scientiæ contraueniens peccatum, quod scienti, & non facienti secundū uerba assumpta, est, usq; quaq; non erubuit, ac per hoc peccatū accumulans, totum mundum sibi subiecit. Et sic hæc meretrix sedet super aq̄s multas, id est, populos, secundū expositionem Angeli eodē capite. Sedet enim oligarchiæ totius mundi Dominiū usurpans, mentiensq; sibi, tanquā Christi Vicario, & Petri succesori, a Domino plenitudinem potestatis esse collatā, ut ridiculose uideri potest, Titulo de iure iuran: & de sent: & re, iudi: & nouissime in libello quodam Eugenij quarti, pleno erroribus, qui incipit, Deus nouit.

Hæc usurpatione Potestatis in Ecclesiæ sanctæ discrimen, secularis & imperialis dignitatis præiudiciū, & totius mundi inquietudinem idcirco tantū inuault, quia nemo doctorū ausus fuit cōtradicare, alijs tacentibus ob spem p̄motiōis ad beneficia, alijs ob metū perendi iam adepta.

D

Liber

Liberius fuit a multis annis de po-
testate Dei, quam Papæ, prædicare uel
disputare. Homines enim, uino, dictæ
meretricis, inebriari, dulcedine mulce-
brofa tacti, adulantes sacram scriptu-
ram exponunt, in confirmationem ex-
toris retorquentes.

Quod quia imperatores, reges, prin-
cipes, & communitates uel propter ig-
norantiam ex studij & scientiarum in-
adsuefactione proueniētē, uel propter
nimiam lasciuiam mundanam eos oc-
cupantem, (quam in eis laicis Poeta de
laude uitæ solitariae, tractatu 4. in prin-
cipio deplorat) uidere non potuerūt: Ad
tantam seruitutem deducti sunt, ut cre-
dere compellantur fidem hanc esse de
necessitate salutis, Papam scilicet ha-
bere tantam sibi a Christo collatam ple-
nitudinem potestatis, ut possit omnia,
quæ in terris sunt, disponere pro libitu
uoluntatis suæ, nec quisquam ei aude-
bit dicere, Cur ita facis? Cum etiam (ut
terminis utar suorum adulatorum) ipse
Papa angelis habeat imperare.

Et nunc Reges intelligite, secundum
prophetam, qui iudicatis terram, atten-
dite

dicite & uidete peccatum grauissimum, quia scientes Episcopi Romani bonum non faciunt, imo ueritati Euangelij contradicunt in facto, Euangelium enim Lucae 22. ostendit Christum, nec Apostolis nec Petro aliquam plenitudinem potestatis, uel dominatus tradidisse. Imo dominatum & potestatem uerbo & exemplo prohibuisse dicens, Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habet super eos, benefici uocantur, uos autem non sic.

Vbi Origenes, Hieronymus & Chrysostomus, Basilius, concorditer loquentes sentiunt, quod principes seculares non contenti tantum rogare subditos, sed etiam dominando eis utuntur, uos autem non sic, scilicet uos Apostoli, & mei successores, sed uestrum est seruire, ministrare, & pascere uerbo & exemplo. Quare uestras utilitates negligatis, & inferiorum procuretis, & mori pro salute inferiorum non recusetis, non turpis lucri gratia, neque ut dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo, ut inquit Petrus in prima Canonica, Capite. 2

Putet fortasse quis, quod concesserit

D 2

Christus

Christus & Petrus Papæ, dominatum in populo, qui prohibet ipsum inter Apostolos, & in clero: Audiatur beatum Bernhardum libro de Consci: Tractatu 4. ad Eugenium Papam. Quod (inquit) habuit Petrus, hoc dedit, sollicitudinem, ut prædixi, super Ecclesiam. Numquid Dominationem? Audi ipsum, Neque ut dominantes, sed forma facti gregis ex animo. Ne autem dictum sola humilitate putes, ueruetiam ueritate, uox Domini indicat in Euangelio: Reges gentium dominantur eorum, uos autem non sic.

Planum est, quod Apostolis interdictur dominatus, igitur tu usurpare audes, aut dominus Apostolatam, aut Apostolus dominatum? Plane ab utroque prohiberis. Si utrumque simul habere uelis, perdes utrumque, alioquin non te de numero illorum putes exceptum, de quibus conqueritur Dominus sic, Ipsi regnauerunt, sed non per me, Principes extiterunt, sed non cognoui eos.

Paulus quoque ad Titum 2. secundum glossam beati Ambrosij, qui se implicat secularibus, & quod Apostolus uel
lit

lit primæ Corinth. 6. inquit, scribens non Petro, non Clero, sed Vniuersitati fidelium, Secularia, inquit, iudicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandū. Textum supra scriptum exponentes Ambrosius & Augustinus in glossa, si inquit super iudicia constituite contemptibiles, id est, minoris meriti, quam sunt præbyteri & sacerdotes. Qui autē spiritualibus dotati sunt, secularibus implicari non debent, ut dum non coguntur inferiora disponere, ualeant superioribus deseruire. Hæc est glossa etiam sumpta de Moralibus Gregorij.

Ad hunc intellectū loquitur Bernhardus prima de Consci: Capit: 2. ad Eugenium papam, & alios Romanos Episcopos, dicens. In criminibus, non in possessionibus potestas uestra, propter illa enim, non propter has clauis accepistis regni cœlorū, præuaricatores excludimus, nō possessores. Ut sciatis, inquit, quia filius hōis potestatem habet in terra dimittēdi peccata. Et subdit, Quānā tibi uidetur maior dignitas & potestas,

dimittendi peccata, aut diuidendi præ-
dia. Habent hæc infima & terrena suos
iudices, Reges, Principes terræ: Quid fi-
nes alienos inuaditis? Quid fascem ue-
stram in messem alienam extenditis?

Ex quibus patet, fabulam & figmen-
tum esse, quod in Decretalibus Pontifi-
cum Romanorū scribitur, quod a Chri-
sto habeant plenitudinem potestatis si-
bi collatam, & huiusmodi Dominium,
ut & Regibus & Principibus in tempo-
ralibus præferti sint.

Ridicula est etiam probatio, quam
adulatores Papatū ad id cōsueuerūt ad-
ducere ex capite, Solite de Luna & So-
le. Nam sicut, quāuis Luna recipiat lu-
cem a sole, non tamen motum & influ-
entiam: Ita, quamuis Reges & tempora-
les Domini designati recipiant, & reci-
pere debeant lumen doctrinæ, a Papa
& suo clero per solem designatis, nō ta-
men eis ex hoc dominari concessum est.

Imo similitudo bene intellecta efficit
contrarium. Nam illa duo Luminaria,
scilicet, Sol & Luna sic creata sunt, ut sol
præsit diei, Luna nocti, Sic Papa & cle-
rus præsent diei, id est, doctrinæ spiritu-
ali,

ali, & orationi ad impetrandum diuinā
misericordiam, ut notatur ad Hebre. 2.
Illa autē, quæ Dei sunt, lux & dies sunt,
quibus præesse debet Papa, sub meta-
phora solis. Quæ autem mūdi tenebræ,
& nox sunt, quibus præesse debet Impe-
rator sub metaphora Lunæ.

Sicut igitur non absolute, quanquam
illuminat Lunam, nullum tamen domi-
nium habeat in Lunam, sic Papa & cle-
rus, etsi luce doctrinæ debeant Impera-
torē & seculares illuminare, nullum ta-
men datum est eis Dominium a Christi
institutione in eos, sicut nec magistro in
discipulos.

Ad hunc sensum scribit Apostolus 2.
Corinth. 10. dicens, Testem inuoco
Deum in animam meam, quod parcens
uobis, non ueni ultra Corinthum, Non
quia dominamur fidei uestræ. Vbi glos-
sa: Quare dicit, Non quia dominamur
quia cum dixit parcens uobis, ne forte
indignarentur de signato dominio. Ideo
dixit, non dico uobis parcens, quia do-
minemur, sed quia adiutores unius gau-
dij, & emendationis uestræ simus, in qua
est libertas, non dominiam.

Imo non esset expediens spiritualibus, doctores Papam & suos habere dominium, uel coactam potestatem. nam compulsis & inuitis nihil uel modicum prodest fides, & quæcunq; exhibitio uirtutis. constat enim coacta seruitia non placere, Idcirco nec Iudæi nec Pagani ad susceptionem fidei, per ullam legem a Christo datam compelluntur sub pœna præsentis sæculi.

Si uero Christus dedit Papæ (sicut seipsum fallendo decretare solet) plenitudinem potestatis in Christianos Reges, quare non in Iudæos? quod si sic, culpa eius grandis est, quod saluti eorum tanquam potestatis plenitudinem habens non prouideret.

Dictis alludit Chrysostomus in suo Dialogo, qui etiam de dignitate sacerdotali intitularur lib: 2. Cap. 3. Inducens super allegatum dictum Apostoli, Non dominamur fidei uestræ, dicens, hi, qui foris sunt iudices seculares, malignos quosq; cum subdiderint, ostendunt in eis plurimam potestatem, & eos inuitos a prioris uitæ prauitate compes-

pescunt. In Ecclesia uero non coactum, sed acquiescentem oportet ad meliora conuerti, quia nec nobis a legibus data est hæc potestas, ut autoritate cohibeamus homines a delictis, & in persona omnium sacerdotum hæc dixit.

Subdens aliam causam sui dicti, inquit, Si nobis data esset talis potestas, haberemus unde exerceremus huiusmodi potestatem, Cum Dominus noster Iesus Christus non necessitate & uolentia submotus, a peccato, sed propria uoluntate se sponte abstinens remuneraturus sit.

Sed si aliqua coherctio contra Hæreticos necessaria fuerit, per fideles principes a Deo potestatem habentes exerceri potest, & debet ad nutum sacerdotis, & non imperium, ut dicit Bernhardus, ubi supra, cum ex scripturis sanctis habet sacerdotium, secularem principatum.

Imo talem assumere Clerū Christus non solum ex præmissis uerbo in bini præcepti uel Cōsiliij, phibuit, uerum etiā exemplo suo, qđ Clero specialius debet esse

esse disciplina moris aperte demonstrat,
quando non solum a se, suisq; discipu-
lis exclusit seculare dominium, uerume-
tiam seculari potestati uoluit suos subij-
cere, imo sese exhibuit ipsi potestati iu-
diciali subiectum, Nam filius hominis nō
uenit iudicare mundum, sed, ut saluetur
mundus per ipsum, Ioannis 12.

Et Iohan. 18. ad Pilati quæsitā re-
spondit, dicens, Regnum meum non est
de hoc mundo, probat. Nam si regnum
meum, &c. Quem locū exponentes san-
cti, primum beatus Augustinus dicit, per
hæc uerba Christus Iudæis & Gentibus
oportunius apertiusq; respondit, quasi
diceret, audite Iudæi, & gentes, non im-
pedio dominationem uestram in hoc
mundo, Quid uultis amplius? Venite
credendo ad regnum meum, quod non
est de hoc mundo. Chrysostr. super eodē
passu, non priuat, inquit, Christus mun-
dum sua præsentia & prælatione, sed
ostendit regnum suum non esse huma-
num & corruptibile.

Item Augustinus, supra dictū, Tu di-
cis, quia rex sum ego, inquit, non quia se
regem timuit confiteri, sed ita liberatur,
ut

ut nec se regem neget, nec regem talem
se esse fateatur, Cuius regnū putetur esse
de hoc mundo. Dicitur enim, tu di-
cis: Carnalis carnaliter loqueris.

Ex quibus patet, quod Christus hu-
manum regem se esse negavit uerbo.
Vide quomodo Christus rex esse uoluit,
Imo fugit utiq; Ioan. 6. & per beatum Au-
gustinū & Chrysoftonū super eodem pa-
ssu. Et Lucæ 12. Et Christus rogatus per
quendam de turba, ut diceret fratri, ut
diuideret secum hæreditatem, respōdit,
Homo, quis me constituit iudicem? &c.

Super quo beatus Ambrosius, bene
terrena declinat, qui propter diuina de-
scenderat. Nec iudex dignatur esse liti-
um, & arbiter facultatum, uiuorum
mortuorumq; habens iudicium, arbitri-
umq; meritorum. Et subdit, Merito re-
futatur hic frater, qui dispensatorem cœ-
lestium gestiebat corruptilibus occupa-
re. Hæc illæ. Ex quibus patet, quomodo
Christus refutauit temporalem potesta-
tē, atq; mundanum dominium.

Restat nunc uidere, quomodo se suo
exemplo seculari potestati subiectū ex-
hibuit, per illud innuens, cunctos fideles,
tara

tam Clerum, quam Laicos subesse debe-
re realiter & personaliter iudicio coacti-
uo principum huius sæculi. Dixit enim
Matth. 22. Reddite, quæ sunt Cæsaris
Cæsari. Et glossa interlinearis, & pecuni-
am & Tributum. Super quo Chryso-
sto. Tu inquit, cum audieris redde, quæ sunt
Cæsaris Cæsari, &c. Scito dictum in om-
nibus, quæ pietati concordant.

Et beatus Ambrosius in Epistola cõ-
tra Valentinianum, quæ intitulatur ad
plebem: Soluimus, inquit, quæ sunt Cæ-
saris, Cæsari: Tributum Cæsaris est, non
negetur. Et rursus Matth. 7. Christus iu-
ssit solui didrachma pro se & pro Petro.
Super quo Origenes, Filius, inquit, Dei,
qui nullum opus fecit seruale, quasi ha-
bens formam serui, quam ppter homi-
nem suscepit, tributum dedit.

Vnde patet, Si Christus suos Vi-
carios & Petri, qui se preferunt cunctis
mortalibus, uoluisset habere exemptos,
pro se & Petro didrachma non soluisset.
Ad hunc sensum loquitur beatus Am-
brosius in Epistola, cuius titulus De tra-
dendis basilicis. Tributum, inquit, pe-
tit Imperator, non negetur, Agri enim
tribu-

tributū soluunt. Subdit, Soluimus, quæ
sunt Cæsaris, Cæsari, tributum Cæsaris
est, non negetur.

Et beatus Bernhardus in Epistola
ad Archiepiscopum Seuerum. Sunt, in-
quit, qui suggerunt subditos suis superi-
oribus rebellare, Christus aliter iussit &
gessit. Reddite, inquit, quæ sunt Cæsaris,
Cæsari, Quod ore loquutus est, mox o-
pere impleri curauit. Conditor Cæsaris
non cunctatus est Cæsari reddere cen-
sum. Exemplum enim dedi uobis, ut &
uos ita faciatis.

Consequens est uidere, quantū hac
materia Christus commiserit suis Apo-
stolis, puto nihil aliud, nisi, quod uerbo
& exemplo docuerit. Ait enim Aposto-
lus ad Timoth. 3. Admone illos, quibus
prædicas, subditos esse Principibus &
Potestatibus, non dixit Episcopis. Vbi
beatus Ambrosius, Admone, quasi dice-
ret, & si habes tu imperiū spūale de spi-
ritualibus, tamē admone illos, subditos
esse Regibus & Principibus, quia Chri-
stiana religio neminem priuat iure suo.

Quod dixit pro tanto Ambrosi-
us, quia etiam fideles Regibus malis, &
infideli-

infidelibus docuit Apostolus subesse, quemadmodum dixit idem Apostolus primæ ad Timotheum: ultimo, ubi glossa secundum beatum Augustinum, Sciendū quosdam prædicasse, cōmunem omnibus in Christo libertatem esse, quod de spiritali libertate, qua Christus nos liberavit, utiq; uerum est, non de carnali, ut illi intellexerunt. Ideo inquit glossa Augustini, hic contra eos loquitur Apostolus, innuens seruos suis dominis subditos esse. Ideo causam addit Apostolus, ne blasphemetur nomen Domini, quasi aliena inuadentis, & lex Christiana quasi iniusta &c. contra leges prædicet Ciui-
les.

Qua igitur cōscientia præsumit quis sacerdos, etiam Papa absoluere fideles imperij uasallos a iuramento fidelitatis, & ab obedientia, ad quam Christus & Apostoli unumquemq; astringunt, potissimum salua fidei pietate? & si Papa cū lege sua oligarchica poterit dispensare, cum lege diuina non poterit sine erroris nota.

Vnde Apostolus ad Romanos. 13. quo in hac materia nihil manifestius. Omnis,

nis, inquit, anima, id est, homo, potestatibus sublimioribus subdita sit: Non est enim potestas, nisi a Deo. Quæ aut sunt, a Deo ordinatæ sunt. Itaque qui resistit potestati, ordinationi Dei resistit. Nam principes non sunt timori bono operi, sed malo. Vis autem non timere potestatem, bonum fac, & habebis laudem ex illa, Dei enim minister est, tibi in bonum: Si autem malefeceris time. Non enim sine causa gladium portat, Dei enim minister est, uindex in iram ei, qui male agit. Ideoque ex necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. Ecce Apostolus neminem excepit, neque Petrum, neque suos successores.

Petrus hoc idem sensit in 2. capitu. primæ Canonice: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Dominum, semper constituto in Principatu. Quem intentum aperit dicens, Regi tanquam præcellenti, &c.

Quibus omnibus comparatis & adiunctis Patrum expositionibus clarissime patet, quid Christus tradiderit Apostolis potestatis, & quid Apostoli suis successoribus, nihil aliud in scripturis sacris
reperiri

reperiri clare poterit, nisi quod sint sub-
iecti Regibus & Principibus, non quod
dominentur.

¶ Nec doctrina præmissa facta uerbo
caret facto & exemplo. Nam, ut habetur
Actorum 25. Paulus a sacerdotum iudi-
cio ad Cæsarem appellauit, dicēs, ad tri-
bunal Cæsaris sto, Glossa interlinearis,
quia hic est locus iudicij, nec putandum
est, Apostolum hoc metu fecisse, qui iam
pro ueritate mori deliberauerat, ut A-
ctorum 21. Quis autem demens æstima-
bit, Apostolum suo uerbo tantum cri-
men admisisse, producendæ uitæ suæ
gratia, ut omne sacerdotium indebite
subiecerit suo exēplo & doctrina iuris-
dictioni principis secularis? Maxime,
quia non compellebatur ascendere Hie-
rosolimam, ad tam præiudiciale man-
datum toti sacerdotio faciendum. Am-
plius igitur credendum est sensisse in o-
pere, quod protulit ore, secūdam imita-
tionem sui magistri, Christi, qui se Vica-
rio Cæsaris in iudicio subdidit, ac ei il-
lam potestatem iudicandi desuper da-
tam, non solum permissam dixit.

¶ Quibus omnibus summatim recolle-
ctis

Etis patet luce clarius, sacerdotio nullam
potestatem, multo minus plenitudinem
potestatis mundanæ & temporalis a
Christo collatam, imo uerbo & exem-
plo Apostolis, & per consequens Apo-
stolorum successoribus esse interdictam.

Hæc præmissa nostri Papæ sciant, id
est, scire deberet, quæ si nesciunt, eorū ig-
norantia peccatū non elleuat, sed aggra-
uat. Imo ex sacra scriptura per Sanctos
exposita oppositum eius deducere non
possunt, & tamen suis fabulosis decreta-
tionibus, quo ad præsentem materiam,
oppositū scribunt, & ad practicam mul-
tis annis, ad imperiū, imo totius Christi-
anitatis inquietudinem, & desolationem
ponunt & posuerunt. Peccatum igitur
est eis, quia iuxta assumptum uerbum,
SCIENTI BONVM ET NON FA-
CIENTI PECCATVM EST ILLI.

SEQVITVR SECVNDA

principalis pars.

PORRO PRIMITIVA ECCLESIA
præmissa sciens, & ob hoc nullum
sæculare dominium sibi uendicans,
sanctis moribus & doctrinis Ecclesiã ædi-
ficauit,

ficauit, & Imperium Romanū ad fidem
Christi, & sui sacerdotij reuerentiā induxit.

Sed postquam effrenata cupiditas ac
fastus dominandi Ecclesiam modernam
& carnalem effecit, miris sophisticari-
onibus reuerentiam Imperatoris conuer-
tit in debitum priuilegium, Et immu-
nitatem a deuotis Imperatoribus con-
cessam in dominium, & sic paulatim in-
ausum usurpatoriū plenitudinis potes-
tatis processit. Quod uidere poterit qui-
uis clarissime, intueri uolens Chronicas,
& Speculum, historiale.

Nam reuera a beato Petro usq; ad
Sanctum Syluestrem tempore Constan-
tini Magni in hac materia temporalis
dominij nulla fuit quæstio, trecentis fe-
re annis. Sublimati enim in Papam non
ad temporale dominium, sed ad marty-
rium trahebantur. Huius Ecclesiæ glo-
ria fuit, non purpura, non diuitiæ, non
equas albus, non fastus, non dominatus.
Sed ecce nos reliquimus omnia, & se-
cuti sumus te domine, sperantes ex hoc
non acquirere sedem téporalis eminén-
tiæ, sed sedem iudicātiū duodecim tribus
Israel, iuxta Christi promissum.

Sed

Sed a tempore Syluestri, qui fuit
34. Papa a Petro, incepit Ecclesia mix-
ta. Sanctus enim Syluester Constantini
donationem pro usu notariorum, qui
gesta martyrum describerent, & paupe-
rum, non in dominium sed usumfructū
acceptauit, & ut mixtura in sede Papa-
rum Romanorū appareat Ecclesiæ sanc-
tæ, & carnalis, tertius post ipsum Liberi-
us Rhomanorum Papa dictus Leo, non
de tribu Iuda, hæreticus Arianus factus
est, & nisi surrexissent sancti doctores Hie-
ronymus, Eusebius, Ambrosius, Augusti-
nus, quorū meritis & doctrina Ecclesia
fuit illuminata, utiq; p tūc abusu tēpora-
liū fides Romana, sed nō Petri, defecisset.

Ab hoc tempore usq; ad tempora
Ottonis primi habuerunt Papæ ab Im-
perio multā reuerentiam, & deuotionē,
sic quod Imperatores ex deuotione & re-
uerētia in principio p motionis eorū alij
legatione, alij personis pprijs se præsentā-
runt Papæ, eius benedictionē petentes, &
recōmendantes se suis orationibus ad Im-
perij gubernationē & statū salutarem. Et,
si aliqua hæresis surrexisset, sicut multæ
illis tēporibus surrexerunt, de mandato e

uel supplicatione diuersorum imperato-
rum concilia sacra celebrata sunt. In qui-
bus Ecclesiæ, aliquando Papæ accusati
coram imperatoribus, Canonice sunt
purgati, quando adhuc nullum domini-
um Papa sibi usurpabat.

Sed sub imperatoris Priuilegijs &
dominationibus ita reuerenter habiti
sunt Papæ, ut etiam quidam imperato-
res ex deuotione a Papa coronari uolue-
rint, Ex tunc insolescere incipientes, plu-
res ab imperatoribus depositi sunt. Ut
puta Ioannes XII, quia lubricus, & incor-
rigibilis fuit, ab Ottone primo depõitur,
& Leo IX. substituitur, communiq; uoto
statuitur, quod nullus Papa fieret, nisi de
consensu imperatorum Ottonum. Itaq;
eo tempore, quia Imperium fuit ualidũ,
Insolentia Paparũ fuit refrenata. A qui-
bus tunc uoluntarie Rhomanorum etiã
imperij Procere cõstituti sunt electo-
res Imperatoris: Non autoritate Papæ,
quia nihil ad eum pertinebat, nisi reue-
rentia deuotionis.

Post tertium Ottonem inceperunt
cogitare Papæ subtiliter, quomodo Im-
peratores deuotos, & reuerentiales face-
rent

rent suos subiugales, & non erat eis mo-
dus conuenientior, & Imperio periculo-
fior, quam corrumpere Electores saltem
spirituales, & ponere in seditionem, ut
electio fieret per discordiam, & sic neces-
sario haberent partes ad Papā, & ad eius
sedem recurrere. Vnde multa scismata in
Imperio Papis agentibus orta sunt. Qui-
bus nō obstantibus Heinrici tertij tēpo-
ribus aphuc p̄ reges & principes p̄uide-
batur sedibus Episcopalibus, & p̄ Epil-
copos cū statu principū alijs beneficijs.

Vnde, cum Cardinales graue schis-
ma triū Paparū pcurassent, quidā hære-
mita scripsit Imperatori, in hæc uerba,

Imperator Heinrice,
Omnipotentis uice,
Vna Sunamitis,
Nupsit tribus maritis,
Dissolue connubium,
Et triforme dubium.

De hoc scismate dicitur, uigesima
tertia distinctione, In nomine Domini.
Ille Henricus collecto exercitu se trans-
tulit ad Italiam, & captis tribus Papis,
ductisq; Romam, fecit synodū, & syno-
daliter omnes relegauit, & substituit Cle-
mentem,

mentem secundum, & compulit Romanos iurare ad uitandum de cetero schismata, quod nemo sine consensu Imperatoris in Papam assumatur.

Quod factū Cardinales & Papa ægre ferentes, timentesq; se optatum dominiū in Imperiū cōsequi nō posse, nisi pcuratis dissensionibus in Germanica natione, tūc potissima, cōcitauerunt Rhodolphū ducem Suenorum & Burgundiæ contra Henricū quartum, mittentes coronam aureā Maguntino & coloniensi, dantes eis in mandatis, ut cōtra Henricum cōstituerent regem Rhodolphum, & sequutum est inter eos bellum grauissimum, in quo uictus est Rhodolphus, qui exspirans suis astantibus dixit. Iussio Apostolica, & petitio principum me fecit iuramenti transgressorem; Videte igitur manū abscisam, qua iuravi Dño meo Henrico, non uitæ nec gloriæ eius insidiari.

Quo uicto Magūtinus de Papæ mandato, & Saxonū adiutorio, alium suscitauit Henrico aduersarium. Cōstituit regem Hermanū Knoslock, contra quem cū Henricus pugnaret, a Gregorio septimo excōmunicatus est. Quod ægreferēs Henricus (sicut merito) collecto exercitu

Grego

Gregorium de Roma ad Frãciã fugat, &
Wippertũ Rauennæ Episcopum Papam
cõstituit, quem Clementẽ nominauit, &
factũ est schisma uidelicet Papa pcurãte.

Mandantibus etiã Papis & spirituali-
bus Electoribus exequẽtibus, bella Saxo-
nũ cõtra Impatorẽ facta sunt, in quibus
tanta strages Christianorũ, & Almanici
sanguinis facta est, ut etiam ipsi Gregorio
horũ malorũ pcuratori horrẽda uideret-
tur, & nefas suũ cõfessus, omnẽ pcessum
cõtra Heinricũ & suos fulminatũ retracta-
uit. Successor aut̃ suus Paschalis 167. pote-
state usurpata parũ, sed arrogãtior Gre-
gorio, principes cõtra Heinricũ. 4. cõstitu-
it, & cõcitauit in ipsum eius ppriũ filiũ,
quẽ etiã cõtra patrẽ fecit p multos Episc.
Rheni in regẽ corõari, & uocari Heinri. 5.

Heinricus igitur Quintus cum exercitu
grandi Romã ueniens, & Papæ benedic-
tionem & coronationem deuotione cõ-
sueta petẽs, requisitus est a Papa, ut præ-
staret iuramentum fidelitatis. Et hic pri-
mus in Chronicis reperitur exegisse iura-
mentum ab Impatore. Rex autem iurare
nolens, dixit, Impatorẽ nemini iurare de-
bere, cui iuramentorum sacramenta ab
omnibus sint exhibẽda.

Facta igitur Contentione, quis eorum uideretur maior, contra Euangelium Christi Luce 22. Vt supra. Irruerunt Romani, & factum est prælium durissimum in domo S. Petri, quale prius non est auditum. Præualuit exercitus Regis, repleta est domus sanctificationis morticinjs, profluxit sanguis in Tyberim, uisi sunt ibi Cardinales trahi nudi funibus in colla misis, Papamq; ligatum. Nec solui potuit, nisi promissione præcedente, quod Papa dimitteret de cætero libertates Imperij, & Imperatoris intactas, præcipue de inuestitura Episcopatum, & Abbatiarum per uirgam & anulum, autoritate & consuetudine a Carolo Magno habitas & continuatas per 300. annos sub 63. Apostolicis Episcopis. Habetur summa sparsim libro 27. speculi Historialis, capite 10.

Ex quibus patet, quæ fuit Cardinalium Paparumq; intentio. quamuis animositate Imperatorum iure repressa. Cautelosa tamen sub Lotario & Conrado Decretum compositum est, in quo quamuis sint cum sanctorum autoritatibus Paparum scœnum, & palcæ multæ mixta; tan

tæ tanta tamen ei datur reuerentia, ut
Euangelium putetur esse cõtentũ in eo.

Et ex tunc carnales Papæ ex decre-
to, quasi libro authentico, plenitudinem
potestatis, non tamen ex Euangelio as-
sumere præsumperũt in tantum, ut A-
drianus Secundus, Friderico Primo peti-
tam, more prædecessorũ suorum, bene-
dictionem negaret. Quia strepam equo
Papæ desidente sinistram tenuit, cũ dex-
tram, ut uoluit Papa, tenere debuisset. O
Deus, quanta superbia: Die sequenti ual-
de punita est sedes Romanorum, facta
cade a Teutonicis, qua maior ante non
fuit audita uno bello.

Hoc Friderico residente in Alma-
nia, mortuo Hadriano ortum est scisma
magnum per electionem Cardinalium,
sed sedatum per optimum Fridericum.

Demum Innocentius Tertius compo-
suit Decretales, pro maiori defensione
plenitudinis potestatis. Vnde mortuo
isto Friderico, Innocentius quartus & sui
successores, disposuerunt cum electoribus
Imperij, quod semper in discordia elige-
retur duo uel tres Imperatores, in eũ finẽ,
ut cuius partem Papa foueret, sustineret

Papales usurpationes, & cogeretur ad iurandum & resignandum Papæ iura imperialia & collationes Episcopatum, Abbatiarum & cæterorum beneficiorum, quæ Imperio existente unito, semper contra Papas, ut supra patet, defensa fuerunt.

Et hoc totum, quod ab huiusmodi partialibus, imo scismaticis regibus extorquere poterant, libros 6. decretali: & Clementinis pro iuribus a Christo collatis conscribi fecerunt, et sic diuiso uel uacante Imperio ad ulteriora processerunt, reseruantes sibi omnes electiones et dignitates, quâ tumcumq; Canonice dispositas, imo collationes beneficiorum, nihilominus grauantes Episcopatus & beneficia, cum annatis, & cæteris symoniacis exactiõibus pro Confirmationibus, que alias ad Imperium pertinebant, ut sic Papæ exhauriant thesauros mundi, quasi Imperio non contenti sint usurpato.

Et merito nostri Papæ se possunt dicere & scribere uicarios Christi, & Petri præmissis attentis: quasi ab eis acceperint totum ausum glorandi de plenitudine potestatis, quem tamé ausum Paulus insipientiã dixit. 2. Cor. 2.

Præ

Prædicta epilogizantes uidere poterunt, quid intersit inter Christum dominum, & Vicarium suum.

Christus enim regnum mundanum exclusit:

Vicarius illud ambit.

Christus regnum oblatum fugit,

Vicarius se ingerit, ut habeat negatum.

Christus se negauit cōstitutum secularem iudicem.

Vicarius præsumit iudicare Cæsarem.

Christus se subdit Cæsaris Vicario,

Vicarius Christi se præfert Cæsari, imo toti mundo.

Christus appetentes primatum reprehendit,

Vicarius de primatu etiam cum tota Ecclesia contendit.

Christus in die Palmarum in asino equitasse legitur,

Vicarius pōposito equitatu non contentus est, nisi dextra strepa ab Imperatore teneatur.

Christus discordes Iudæos, & gentes in unum regnum Ecclesiasticum congregauit,

Vicarius Germanos olim cōcordes sæpe seditionibus cōturbauit. Chri.

Christus innocens patienter iniurias
pertulit.

Vicarius reus Ecclesiæ & Imperio iniu-
riari non cessat.

Quod abolere & reformare sacrum
Concilium Basiliense satagens, & Christi
præsentē vicarium ad aliqualem formā
vitæ Christi reducere cupiens impeditur
usq; nunc. Nam in reformatione incep-
ta, quia curiam Papæ tetigit, uentum ua-
lidum contra se commouit ita, ut nauic-
ula Petri uideatur quasi fluctibus ab-
sorpta, quæ cū mergi nō possit, fluctuat.

Quod fit quia hi, qui primo contra
insolentias Eugenij fuerunt in ipso, &
cum ipso sacro Concilio feruentissimi,
ita quod electionem eius etiam publice
declararūt inualidam, & ad eius usq; de-
positionem, nisi humiliatus fuisset, erro-
resq; suos retractasset, processerunt, per
eum corrupti iam contra ipsum sacrum
Concilium, una secum errores eius ap-
probantes sine fœdere bellant. Prima-
tum, quem sacro Concilio prius Catho-
lice ascripserunt, ipsi nunc erroneæ as-
scribere non uerentur.

Meretrix enim supra descripta tot ha-
bet amatores, ne dixerim adulatores, de
uin o

uino prostitutionis eius inebriatos, ut sponsa Christi unica, & eius representatiuum Concilium inter mille uix poterint unum uerum amatorem habere.

Propter unū enim capitosum hominē alias in errore de spiritu libertatis aberrantem, tam diu reformationi Ecclesiæ Romanæ se opponentē, totam Ecclesiā perturbantem, errores carnaliū Papatū, de quibus dictū est, sequentem, imo plus potestatis, quam aliquis suorū prædecessorū usurpantē, p̄ primatu supra generalia Cōcilia cōtendentē, ebrīj, cæcutientes uidētur omnes fore & spirituales & sæculares, specialiter Almani, de quibus plus miserandum est.

li enim ultra bonum honestum, quod a sacris Concilijs prouenire cōsueuit, bonum superutile a sacro Concilio Basiliensi recipere potuissent. Exactionū diuersa genera, quo ad Clerum, euadere, libertates Imperij iure belli iustissime acquisitas, & germanico sanguine manutentatas, sophismatibus Apostolicis subreptitie usurpatas, recuperare quiuissent.

Expergiscimini igitur ebrīj, abstergendo puluerem, iuga colli grauissima soluendo, postponendo damnabilem neutrali

ralitatem, 34. qu. . I Scisma scitis quidem, quod dicunt fundamentum. Qui Canon bene inspectus potius reprobat neutralitatem. Scitisq; & omnes, Germaniæ uniuersitates reprobant ipsam. Rationabiliter & sacrum Concilium adhuc cum nauicula Petri fluctuans refarciendo, eo quod sufficienter relecto, si quæ de facto processerunt, dijudicando reformationem ante eius dissolutionem faciendum.

Qua rite facta, impleatur illud, quod de carnali Ecclesia Prophetatum est, Apocalip: 18. cecidit cecidit Babilon magna, & odibilis, quia de uino fornicationis eius biberunt omnes gentes, & reges terræ cum illa fornicati sunt, & mercatores, id est, Symoniaci de uirtute deliciarum eius diuites facti sunt.

Audite omnes, qui aliquem Zelum bonum habetis, & intelligite uobis dici quod sequitur ibidem. Exite de illa populus meus, & ne participes sitis delictorum eius, ne de plagis, eius accipiatis, quoniam peruenerunt peccata eius usque ad cælum, & alia, quæ ibi ponuntur. Ex quibus sic plane dictis, non restat de cætero excusatio per ignorantiam regibus

bus, & principibus, & communitatibus
quibuscumq̃.

Quin uidentes magnitudinem Papa-
rum, quibus data sunt gratiosa tempo-
ralia, & priuilegia ab ipsis diuis Impera-
toribus pro usu pauperum, & persona-
rum Ecclesiasticarum, quæ conuerterunt
in abusum adeo, ut eos, qui donationē
gratiosam fecerunt pro beneficijs redi-
gant in uilem seruitutem, Merito corri-
gantur p̃ sacrum Cōcilium, ut refrene-
tur audacia eorum per manum ualidam
Imperatoris, qui plus in hac re patitur.

Nam eximius rex Angliæ, Franciæ,
Dux, Marchio nō astringitur Papæ quo-
cumq̃ iuramento, factus Imperator iu-
rare tenetur secundum decretales eorum
fabulose fictas, ita supremus Monarcha
magis seruilis conditionis, quam qui-
cumq̃ eius inferior fieri censeatur.

Hæc pro admonitione eorum, quo-
rum interest, rudi stylo, ut melius possint
intelligi, commemorasse sufficiat. Finis.

IMPRESSVM MAGDEBURGI
apud Christianum Rhodium.







